

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสา
เขตพื้นที่ อำเภอลำปำ จังหวัดลำปาง

AN ANALYSIS OF VALUE AND INFLUENCE OF MAGIC SCRIPTURE AS APPEARED IN LANNA
PABSA, THERN DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

พระมหาจกพันธ์ สุรเตโช (สุระโพธา)^๑

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสา เขตพื้นที่ อำเภอลำปำ จังหวัดลำปางนี้มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนา ๒. เพื่อศึกษาเนื้อหาเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาของเขตพื้นที่ อำเภอลำปำ จังหวัดลำปาง ๓. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปำ จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนานั้นมีความเชื่อ และสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย โดยเฉพาะยุครอยต่อระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์เริ่มมีบทบาทลดลง และพุทธศาสนาเข้ามาแทนแต่ก็เป็นการอิงอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสองศาสนาโดยเฉพาะเรื่องเวทย์มนตร์คาถา และในที่สุดมาถึงยุคคอมมูนิสต์และล้านนาไทย ซึ่งเป็นยุคที่ดินแดนล้านนาได้รับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดียโดยผ่านทางมอญและพม่า ผู้คนในดินแดนที่เรียกว่าล้านนาก็รับเอาอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาแบบผสมผสาน ชาวล้านนา โดยเฉพาะคนอำเภอลำปำ มีความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาตั้งแต่โบราณพร้อมกับสังคมล้านนาส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถานี้ได้แทรกซึมไปทั่วทุกแห่งในล้านนา

เนื้อหาของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาพบว่า ป๊อบสา ๘ ฉบับของแต่ละตำบลในอำเภอลำปำ จังหวัดลำปาง มีเวทย์มนตร์คาถาปรากฏอยู่ คือ คาถาเมตตามหานิยม / ปิยะมหาเสน่ห์ คาถาทางโชคลาภ คาถาแคล้วคลาด / ปกป้องคุ้มภัย คาถาไสยดำ คาถาอยู่ยงคงกระพัน (ข่าม) และ ๘ ฉบับ ใน ๘ ตำบลนี้มี คาถามหานิยม / ปิยะมหาเสน่ห์ ๖ บท คาถาทางโชคลาภ ๔ บท คาถาแคล้วคลาด ๕ บท คาถาไสยดำ ๕ บท และคาถาคาถาอยู่ยงคงกระพัน (ข่าม) ๔ บท รวมทั้ง ๘ ฉบับ มีเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏ ๒๙ บท

เวทย์มนตร์คาถามีคุณค่าด้านจิตใจ ในด้านการยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นตัวสื่อกับคนเข้าหาธรรม คุณค่าด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นการรักษารากเหง้าล้านนาไม่ให้สูญหายไป คุณค่าด้านสังคม ทำให้เห็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิต คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คือ ทำให้รู้ถึงสภาพสังคมในสมัยโบราณ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ทำให้ผู้คนมีกำลังใจมาหากินค้าขาย และอิทธิพลต่อบุคคล ทำให้ตัวบุคคลมีความเชื่อมั่นในด้านจิตใจ อิทธิพลต่อครอบครัว ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน อิทธิพลต่อสังคม คือ ทำให้สังคมมีกิจกรรมทางพิธีกรรมร่วมกัน อิทธิพลต่อศาสนา คือ เป็นสิ่งที่ชักจูงให้คนศรัทธาในพุทธศาสนา อิทธิพลต่อภูมิปัญญา คือ การนำเอาเวทย์มนตร์คาถาเข้าประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้ และศาสตร์พื้นบ้านล้านนา

Abstract

The thesis entitled “An Analysis of Value and Influence of Magic Scripture as Appeared in Lanna Pabsa, Thern District, Lampang Province” consists of 3 objectives as 1) to study the belief in magical scriptures in Lanna society, 2) to explore the content of magical scriptures as appeared in Lanna Pabsa, Thern District, Lampang Province and 3) to analyze the value and influence of

^๑พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

magical scriptures as appeared in Lanna Pabsa, Thern District, Lampang Province. From the study, it can be found that:

The belief in the magical scriptures in Lanna society is believed and handed down for many generations, especially in the boundaries between Brahmanism and Buddhism. In that period, the Brahmanism began to decline and Buddhism came to replace. However, it is based on each other between the two religions, especially in the name of the magical scriptures. Later, in the period of Mon, Myanmar and Lanna it can be said that Lanna received Buddhism and cultures of India through the Mon and Myanmar. The people of the land, known as Lanna take the influence of magical scriptures blended. Lanna people particularly Thern District believe in the magical scriptures for a long time along with the most society of Lanna. It is commonly known that the belief in the magical scriptures in Lanna society has permeated throughout all of Lanna.

The content of magical scriptures as appeared in Lanna Pabsa, Thern District, Lampang Province can be found that Pabsa (a set of mulberry paper) with eight series of each Sub-district is of the magical scriptures: spells towards immortality or Piya Maha Saneh, spells of fortune, spells of avoiding or protection oneself, black magic spells, invincible spells (kham). In eight series of eight Sub-districts, there are six verse-spells of the spells towards immortality or Piya Maha Saneh, four verse-spells of the spells of fortune, five verse-spells of the avoiding spells, five verse-spells of the black magic spells and nine verse-spells of the invincible spells (kham). On the eight series, there are 29 verse-spells of magical scriptures.

The values of magical scriptures can be seen in various aspects : mental value; keeping the mind and taking people to reach Dhamma, language and literature value; maintaining the alphabet of Lanna not to be lost, social value; making a reflection of life, historical value; making aware of the social conditions in ancient times, and economic value; urging people to recreate a living trading. Last, the influence of magical scriptures can be significantly mentioned: influence on the individual; making individuals have confidence in the mind, influence on the family; causing a flourishing career, influence on the society; making ritual activities together, influence on the religion; persuading people to interest in Buddhism more, and influence on the traditional knowledge; applying the magical scriptures to general body of knowledge and Lanna traditional knowledge.

บทนำ

ดินแดนล้านนาเป็นดินแดนที่มีพระพุทธศาสนารุ่งเรืองมาแต่อดีต ดังปรากฏหลักฐานในพงศาวดารต่างๆ และเห็นได้จากโบราณสถานตามวัดวาอารามที่ปรากฏในเมืองสำคัญของล้านนา ทั้งนี้ก็เพราะพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญทางด้านการเมืองการปกครองและวิถีชีวิตของคนล้านนา การนับถือศาสนาของชาวล้านนา มีพื้นฐานมาจากไสยศาสตร์ อันเนื่องด้วยศาสนาพราหมณ์ แล้วมารับเอาพระพุทธศาสนาต่างกรรมต่างวาระ จึงเกิดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผสมผสานจนแนบแน่น การปฏิบัติพิธีกรรมทางด้านศาสนาจึงปนเปกันระหว่างศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์^๒ ความเชื่อทางศาสนาของคนล้านนาเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคนไทย โดยทั่วไปกล่าวคือเชื่อเรื่องภูแห่งกรรม อาณิสสผลบุญอันเป็นเรื่องของศาสนาพุทธโดยตรง และเชื่อในไสยศาสตร์ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามคตินิยมของพวกราหมณ์^๓

วิชาการในเรื่องเวทย์มนตร์และคาถา เป็นวิชาที่สำคัญยิ่งแขนงหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นลัทธิของชาติใด ที่ยึดถือความหลังของเวทย์มนตร์คาถา ต่างก็มีคาถาไว้เป็นที่พึ่งทางจิตใจในรูปอักขระนิยมของชนชาตินั้น ภาษานั้น สำหรับยันต์และคาถาของชนชาติอื่น เช่น คาถาของพวกอาหรับ และตำรายันต์ของ “ระพี โขโรมอนอะกริป ปาเอฟ มาเรตต์” โดยราเฟล ซึ่งแพร่หลายมากในทวีปยุโรป^๔

ยุโรปนิยมใช้ตัวเลขยันต์และคาถาถือว่าเป็นเกณฑ์กำลังของดวงดาวต่างๆ เมื่อลงเลขบวกดูตามตาราง ตามขวาง ตามทแยง จะได้จำนวนเท่ากันทั้งนั้น และเมื่อตรวจดูก็คล้ายกับยันต์ที่ไทยเรานิยมกัน ส่วนเวทย์มนตร์และคาถาที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยเรานั้น โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือหรือที่เรียกกันว่า ล้านนา นั้น นิยมใช้ปี่สา ที่ใช้จารึกเวทย์มนตร์คาถาเขียนด้วยอักษรธรรมล้านนาซึ่งเป็นอักษรประจำถิ่น^๕

ปี่สา อันบรรดาคณาจารย์ พระเถระ ผู้สำเร็จอภิญญา สำเร็จสมณะกัมมัฏฐาน สำเร็จวิชาวิปัสสนา กัมมัฏฐานไม่ได้อ่านเขียนไว้ แต่จะเขียนเป็นพระพุทธรูปขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ถือว่าเป็นบททองสวดภาวนาเพื่อให้เกิดสิริมงคล ป้องกันสรรพอันตรายแคล้วคลาดจากห้วงภัยนานาประการ ตลอดจนเจริญบุญในวิถีชีวิตด้วยขอให้ผู้ใช้มีศรัทธายึดมั่น ตั้งสมาธิแน่วแน่งก็ย่อมจะยังผลสัมฤทธิ์ให้อย่างแน่นอนส่วนอีกทางหนึ่ง คือเวทย์มนตร์คาถา^๖

ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวล้านนาก็ยังเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ นับถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และวิญญาณต่างๆ ในธรรมชาติที่มาใน ปี่สา ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ผู้คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังที่ปรากฏอยู่ในจารึกของปี่สา คือ ความเชื่อในเรื่องเวทย์มนตร์ อันเป็นคาถาที่ก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในการทำกุศลกิจกรรม หรือเป็นคาถาขับไล่สิ่งชั่วร้าย มิให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเสื้อบ้าน เสื้อเมืองและเสื้อวัด เสื้อบ้านจะหมายถึง วิญญาณที่คอยให้ความอนุเคราะห์แก่คนในหมู่บ้าน ส่วนเสื้อเมือง หมายถึง วิญญาณของเจ้าเมืององค์ก่อนๆ หรือวีรบุรุษที่คอยให้ความคุ้มครองและอนุเคราะห์ดูแลคนทั้งเมือง และเสื้อวัด คือ วิญญาณที่คอยปกป้องดูแลวัด ซึ่งในปัจจุบันชาวล้านนาก็ยังมีความเชื่อในเรื่องนี้อยู่ ดังจะได้เห็นบางบ้านมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษ หรือหิ้งผีปู่ย่า หรือในหมู่บ้านก็จะมีสถานที่ตั้งของเสื้อบ้านหรือผีหมู่บ้านอยู่ โดยทุกปีชาวบ้านจะมีการจัดของไปเซ่นไหว้จากนั้นก็นำมาแจกจ่ายกันกิน

ไสยศาสตร์ใน ปี่สา เป็นศาสตร์ลึกลับที่เกี่ยวข้องกับเวทย์มนตร์คาถา เลขยันต์ และปรากฏการณ์ทางจิต มีอายุย้อนไปตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล และดำรงอยู่คู่โลกมาช้านาน แม้โลกมนุษย์จะก้าวเข้าสู่ยุค Social Network มีความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวล้ำไปแค่ไหน แต่ในอีกด้าน ไสยศาสตร์ก็ยังคงดำรงอยู่คู่มนุษย์ผู้ต้องการหาสิ่งยึด

^๒อมร ชิตตโสภณ, ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมล้านนากับวรรณกรรมประจำชาติ, (เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

^๓มณี พะยอมยงค์, ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

^๔พระพิชญพล สุวณฺโณ (รูปทอง), “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เขียนล้านนา” กรณีศึกษาศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง, “วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

^๕พระเกียรติยศ อุตตสนโด (โอชาวัฒน์), “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^๖กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย, การตีความ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕-๒๙.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เหนียวจิตใจควบคู่ไปเช่นกัน ไสยศาสตร์ คือศาสตร์ที่ว่าด้วยการใช้พลังลึกลับให้เกิดประโยชน์แก่คน ทั้งทาง
สร้างสรรค์และทำลาย เป็นศาสตร์ว่าด้วยพลังของเวทย์มนตร์และคาถาอาคม ตลอดจนเครื่องรางของขลัง คนไทย
น่าจะได้อาจารย์นี้มาจากอาถรรพเวทย์ของอินเดียและพุทธศาสนาแบบตันตระในยุคหลัง^๗

ชาวล้านนามีความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ และใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต
อีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวล้านนามุ่งเน้นที่จะประกอบการบุญการกุศล นอกจากนี้ก็ยังม
ีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น คาถา ที่เป็นเวทย์มนตร์คอยปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไป และยังมีความเคารพต่อ
เสื้อบ้าน เสื้อเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษ ที่เชื่อว่ายังคงอยู่และคอยคุ้มครองให้ความช่วยเหลือ
แก่ลูกหลาน

เวทย์มนตร์คาถาใน ปีสสา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยหลายๆ อย่าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทหรือวิถี
ของสังคมนั้นๆ โดยเฉพาะในสังคมล้านนามีการผสมผสานกันระหว่างเวทย์มนตร์คาถากับพระพุทธศาสนา จึงเกิดมี
คาถาหลายประเภทที่มีความสำคัญกับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ อักษรคาถามาจากหัวข้อธรรม หรือ “พุทธธรรม”
ที่พบใน ปีสสา

ปีสสา ในปัจจุบัน เนื่องจากความเชื่อทางสังคมชาวล้านนาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามกระแสของโลกในวัตถุ
นิยมและเทคโนโลยี การนับถือหรือการใช้คาถาจึงมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อก่เป่าได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะใน
สมัยนี้มีการโฆษณาชวนเชื่อเน้นหนักทางไสยศาสตร์มากกว่าหลักการของพระพุทธศาสนา และคนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึง
คุณค่าและความสำคัญของคาถา ทั้งมองมาจากพระพุทธศาสนาที่มีต่อคาถาในล้านนา ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่าง
ชัดเจน ทำให้สิ่งเหล่านี้เหลือแต่เพียงปีสสาที่เหลือไว้ให้เห็น โดยไม่ทราบถึงคุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถา
ในปีสสาเหล่านั้น

จากข้อมูลข้างต้น เมืองเกิ่นที่เช่นเดียวกับคนล้านนาโดยส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมเวทย์มนตร์
คาถา จะเห็นได้จากตำราเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสา ที่จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนาโบราณที่ยังคงหลงเหลือ
อยู่ตามวัดในเขตพื้นที่อำเภอเกิ่นอยู่จำนวนมาก ทั้งนี้ในอดีตมีพระเถระครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ในเรื่องพุทธาคมและ
ไสยเวทย์อยู่หลายรูป เช่น ครูบาอุปละ วัดแม่ะน้ำดิบ พระครูศรีสุนทรศีลวิสุทธิ (ครูบานุ่น วัดล่อมแรด) ครูบาอ้าย
วัดสันป่าหนาด ครูบาสีมา วัดนาโป่งใต้ พระครูนิวิฐสีลคุณ (ครูบามี วัดนาเบือ) เป็นต้น ถึงแม้ท่านเหล่านั้นจะล่วงลับ
ไปแล้ว แต่ตำราวิชาเวทย์มนตร์คาถาและไสยเวทย์ก็ยังคงมีการสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันในรูปแบบของ ปีสสา

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจอยากที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเหล่านี้
โดยเฉพาะเรื่องของเวทย์มนตร์คาถาแต่ละชนิดโดยเฉพาะใน ปีสสา ว่ามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนล้านนาใน
อำเภอเกิ่นและเกี่ยวโยงระหว่างพระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์อย่างไร ทั้งนี้ก็เนื่องจากอำเภอเกิ่นมี ปีสสา อักษร
ธรรมล้านนาโบราณอยู่ตามวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก พระสงฆ์ และฆราวาสมีการสืบทอดตำราคาถาพุทธาคมและไสย
เวทย์เช่นกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ปัจจุบันคนอำเภอเกิ่นส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาใน
ปีสสาเหล่านี้ โดยเฉพาะอักษรธรรมล้านนา ที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรม อันเป็น
วรรณกรรมที่สำคัญที่สุดของคนล้านนา นับวันจะสูญสิ้นไปถ้าไม่รู้จักรที่จะเรียนรู้และรักษาไว้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น จึงเป็นปัจจัยทำให้ผู้วิจัยอยากที่จะศึกษาคุณค่าและ
อิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏใน ปีสสา เขตพื้นที่อำเภอเกิ่น จังหวัดลำปาง เพื่อจักเป็นประโยชน์ต่อ
การศึกษาทางวิชาการสืบไป

^๗ ญัฐธัญ มณีนรัตน์, “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayan ที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๖.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนา
๒. เพื่อศึกษาเนื้อหาเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาของเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง
๓. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยจะสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๖ รูป / คน แบ่งเป็นพระสงฆ์ ๘ รูป (เจ้าคณะตำบล ๘ ตำบล) และฆราวาสที่มีความรู้เกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ๘ ท่าน ใน ๘ ตำบล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสา เขตพื้นที่ อำเภอลำปาง มีเนื้อหาสาระสำคัญ ซึ่งสรุปได้ต่อไปนี้

ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนา พบว่าเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนามีความเชื่อและสืบทอดกันมาหลายยุคหลายสมัย นับตั้งแต่ยุคพระเวท ประมาณ ๑,๒๐๐-๑๕๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์รุ่งเรืองมาก ต่อมาเป็นยุครอยต่อระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นยุคที่ศาสนาพราหมณ์เริ่มลดบทบาทลงและมีพุทธศาสนาเข้ามาแทนแต่ก็เป็นการอิงอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสองศาสนา โดยเฉพาะเรื่องเวทย์มนตร์คาถา และในที่สุดมาถึงยุคมอญพม่าและล้านนาไทย ซึ่งเป็นยุคที่ดินแดนล้านนาได้รับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจากอินเดียโดยผ่านทางมอญและพม่านี้ ผู้คนในดินแดนที่เรียกว่าล้านนาก็รับเอาอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาแบบผสมผสาน

เวทย์มนตร์คาถาหรือไสยศาสตร์ในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าสังคมไทยมีความเชื่อไสยศาสตร์คือความเชื่อในอำนาจนอกตัว หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการดลบันดาลจากภายนอก ซึ่งให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีโทษการแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกียะภิญญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้หลักแห่งพุทธธรรม เพื่อให้มนุษย์ได้รับโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตนที่สูงขึ้น กล่าวคือสร้างศรัทธาของมวลมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก (ไสยศาสตร์) เข้าสู่พระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาฝึกฝนพัฒนาตนสูงขึ้นต่อไป

เนื้อหาเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง พบว่าเนื้อหาที่จารึกในป๊อบสาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ของพื้นที่อำเภอลำปาง จากป๊อบสา ๘ ตำบล ตำบลละ ๑ ฉบับ ในอำเภอลำปางพบว่า ป๊อบสาแต่ละฉบับได้จารึกเวทย์มนตร์คาถาแต่ละบทไว้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

ป๊อบสาเป็นภูมิปัญญาล้านนา นอกจากจะแสดงออกในแง่พัฒนาการด้านภาษาและอักษรแล้ว ยังมีการใช้ภูมิปัญญาด้านวัตถุอีกอย่างหนึ่งคือ ป๊อบสา อันเป็นเอกสารโบราณทางล้านนาที่เขียนขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ ป๊อบสาเป็นหนังสือหรือเอกสารโบราณประเภทหนึ่งของล้านนา มีความสำคัญรองจากเอกสารประเภทใบลาน ป๊อบสาหรือสมุดข่อย หรือสมุดไทยในภาษากลาง ด้วยเหตุที่ป๊อบสาทำจากกระดาษสาจึงเรียกว่า “ป๊อบสา” ส่วนสมุดข่อยนั้นทำจากต้นข่อย จึงเรียกว่า “สมุดข่อย”

ประเภทของเวทย์มนตร์คาถาในป๊อบสา ๘ ฉบับของแต่ละตำบลในอำเภอลำปาง แต่ละฉบับได้แบ่งประเภทหรือลักษณะของเวทย์มนตร์คาถา ไว้ ๓ อย่าง คือ

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. คาถาสำหรับเขียน อยู่ในประเภทของการเจิมหรือการจุด การที่จะทำดินสอพองเจิม โบราณเขาต้องเลือก วัน ฤกษ์ ยาม ที่จะลงมือทำ เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ และการลงตะกรุด คือการนำเอาเวทย์มนตร์คาถามาแสดงออกในรูปของตัวยันต์ เป็นต้น

๒. คาถาสำหรับท่องบ่น คาถาประเภทนี้ คือคาถาที่ใช้วาจาเป็นเครื่องคลับหรือใช้ปากท่องบ่นเพื่อเกิดความขลังหรือรักษาตนเอง เช่น คาถาแคล้วคลาด คาถาชุ่มชื้น (คงกระพัน) คาถาหานิยม(มหาเสน่ห์) คาถาป้องกันภูตผีปีศาจ เป็นต้น

๓. คาถาสำหรับใช้เสกเป่า คาถาประเภทนี้ใช้สำหรับเสกเป่ารักษาโรคภัยไข้เจ็บ อันเกิดแต่พยาธิ พิษของแมลงสัตว์กัดต่อยรวมถึง คุณไสยต่างๆ อันได้แก่ การเป่ากระดูกหัก หรือกระดูกแตก การเป่าตาแดง หรือตาเจ็บ เป็นต้น

คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปั๊บสา เขตพื้นที่ อำเภอลำปาง พบว่า ๑.คุณค่าด้านจิตใจและศาสนา เวทย์มนตร์คาถาเป็นตัวส่วนกับพระพุทธศาสนาให้ดูมีอิทธิปาฏิหาริย์ในด้านปกปักรักษาของการยึดเหนี่ยวจิตใจในสภาพจิตใจที่เคยทุกข์เศร้าหมอง ก็จะกลับกลายมาเป็นปกติสุขได้ ๒. คุณค่าด้านภาษาและวรรณกรรม เป็นการรักษาคำขวัญและคำสอนไม่ให้สูญหายไป ๓. คุณค่าด้านสังคม ทำให้เห็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิต ๔. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คือ ทำให้รู้ถึงสภาพสังคมในสมัยโบราณ ๕. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ทำให้ผู้คนมีกำลังใจมาหากินค้าขาย และ ๑. อิทธิพลต่อบุคคล ทำให้ตัวบุคคลมีความเชื่อมั่นในด้านจิตใจ ๒. อิทธิพลต่อครอบครัว ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ๓. อิทธิพลต่อสังคม คือ ทำให้สังคมมีกิจกรรมทางพิธีกรรมร่วมกัน ๔. อิทธิพลต่อศาสนา คือ เป็นสิ่งที่ชักจูงให้คนศรัทธาในพุทธศาสนา ๕. อิทธิพลต่อภูมิปัญญา คือ การนำเอาเวทย์มนตร์คาถาเข้าประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้ และศาสตร์พื้นบ้านล้านนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ปั๊บสาในวัดเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง รวม ๘ ฉบับ ได้แก่ ปั๊บสาจากวัดสันหลวง/ปั๊บสาจากวัดแม่ถอด/ปั๊บสาจากวัดป่าตาล/ปั๊บสาจากวัดแม่ปะดอย/ปั๊บสาจากวัดแม่ะกลาง/ปั๊บสาจากวัดลุ่มลอง/ปั๊บสาจากวัดกุ่มเนิ้ง/ปั๊บสาจากวัดปางอ้า/ ๘ ตำบล ตำบลละ ๑ ฉบับ

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรุณา-เรืองอุไร. กุศลาสัย การตีพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๗.

แก้วกล้า อาคม. อาคมของพลังจิตที่มองไม่เห็น. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โดย บริษัทพีเอ็นเค แอนด์สกายพริ้นตติ้งจำกัด, เมษายน ๒๕๕๖.

กิตติ วัฒนะมหาตม์. ตริเทวปกรณ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊ค. ๒๕๔๒.

กรมศิลปากร. ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๔ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ(เจิม).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระธรรมการ, ๒๔๗๙.

มณี พะยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพิชญพล สุวณฺณรูปโป (รูปทอง). “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา : (กรณีศึกษาศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง) “วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต”. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระเทียรวิทย์ อุตตสนโต (โอชาวัฒน์). “การศึกษาความเชื่อและวิถีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ณัฐธัญ มณีรัตน์. วารสารมิวเซียมสยาม. เลขยันต์แฝงฝังอันศักดิ์สิทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา. ๒๕๔๘.